

§ 130

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston esitys kaupunginhallitukselle Kivikon linnoituskallioiden luonnonsuojelua- luen perustamisesta sekä hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksy- misestä

HEL 2022-006402 T 11 01 04

Esitys

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto esitti kaupunginhallitukselle ja edelleen Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Kivikon linnoituskallioiden luonnonsuojelualueen perustamista sekä alueen hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistamista vuosille 2023 - 2032.

Käsittely

Asian aikana kuultavana oli ympäristötarkastaja Jere Salminen. Asian-
tuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

yksikön päällikkö
Laura Walin

Lisätiedot

Jere Salminen, ympäristötarkastaja, puhelin: 310 21549
jere.salminen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kivikon linnoituskallioiden luonnonsuojelualueen rajaus
- 2 Kivikon linnoituskallioiden luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2023-2032
- 3 Lainhuutotodistukset

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Kannanottajat

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Esitysehdotus

Esitys on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Hakemus Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Kivikon linnoituskallioiden luonnonsuojelualueen perustamiseksi

Suojelun perusteet ja tarkoitus

Helsingin kaupungin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 (https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/asuminen-ja-ymparisto/luonto/Luonnonsuojeluohjelma_uusin_2021.pdf) on esitetty luonnonsuojelualueen perustamista Kivikon ulkoilupuiston kallioalueelle. Alueella täyttyvät luonnonsuojelulain 10 §:ssä mainitut luonnonsuojelualueen perustamisen yleisen edellytykset: ”uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eliölaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi, jonka suojelutason säilyttämistä luonnonsuojelualueen perustaminen parantaa” ja ”alueella on erikoinen tai harvinainen luonnonmuodostuma”.

Suojelun päätarkoitus on arvokkaan kallio- ja ketokasvillisuuden turvaaminen. Lisäksi suojelulla turvataan merkittäviä geologisia arvoja.

Alueen sijainti

Tuleva Kivikon linnoituskallioiden luonnonsuojelualue sijaitsee Suurmetsän ja Mellunkylän kaupunginosien rajalla Kivikon ulkoilupuiston pohjoisosassa. Alueen pinta-ala on 10,66 hehtaaria. Sen pohjoispuolitse kulkee Porvoonväylä ja länsipuolella Lahdenväylän liittymä. Lahdenväylän toisella puolella sijaitsee Malmin entisen lentokentän alue. Itäosastaan alue rajautuu Maratontien varren asutukseen. Itäpää on reilun sadan metrin päässä Vantaan rajasta. Eteläpuolella Kivikon ulkoilupuisto koostuu pääosin metsistä ja kallioista. Myös alueen pohjoispuoli on Porvoonväylälle asti metsäinen. Tulevan suojelualueen länsiosan eteläpuolella sijaitsee uusi pilaantumattomien maa-ainesten kierrätyskenttä.

Alueen rajaaminen

Jakomäestä-Kivikosta on rajattu Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmään ensimmäisen luokan arvokas kasvikohte ”Jakomäen linnoitusalue” Arto Kurton ja Leena Helynrannan kartoitusten perusteella. Se on kaupungin luonnonsuojeluohjelmassa suojeltavaksi esitetyn alueen (”Kivikon ulkoilupuiston kallioalue”) rajausta (5,57 ha) laajempi. Luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelmaa valmisteltaessa todettiin luonnonsuojeluohjelman aluerajaus vanhentuneeksi ja epätarkoituk-

29.06.2022

senmukaiseksi, sillä suurin osa merkittävistä kasvillisuusarvoista todettiin rajauksen ulkopuolelta.

Linnoitusalue on suojeltu muinaismuistolain (295/1963) nojalla arvokkaana muinaisjäännöksenä, mikä on edesauttanut myös luonnonolojen säilymistä alueella. Kaivannoista ja niiden lähiympäristöstä on raivattu taimikkoa muinaisjäännöksen takia, mikä on hyödyttänyt ketokasvillisuutta. Alueen virkistyskäyttö on kuitenkin kasvanut vuosien mittaan, eikä sen haittavaikutuksiin voida puuttua tehokkaasti pelkällä muinaisjäännöksen suojelulla ja hoidolla.

Tulevaa luonnonsuojelualuetta ei esitetä koko Kivikon linnoitusalueelle, sillä siihen kuuluu luontoarvoiltaan keskinkertaisia tai puutteellisesti tunnettuja osuuksia sekä alueita, joilla ei esiinny suojeluohjelmassa mainittuja suojeluperusteita. Lisäksi suojelualue pyrittiin rajaamaan ympäristöstään helposti erottuvaksi ehjäksi kokonaisuudeksi, jota ulkoilureitit ympäröivät. Suojelualue on kuitenkin kaksiosainen, koska jatkuvasti kunnossapidettävää, aluetta jakavaa, pohjois-eteläsuuntaista ulkoilutietä ei haluttu sisällyttää siihen.

Tulevan luonnonsuojelualan rajaamisessa huomioitiin myös kantaverkkoyhtiö Fingridin Länsisalmen ja Viiknrannan välille suunnittelema uusi 400 kilovoltin kaapeliyhteys. Kaapeliyhteyden yleissuunnitelman mukaan sen reitti on linjattu Kivikon linnoitusalueen kautta. Suunnitelmassa oli päädytty parhaana linjausvaihtoehtona luonnonsuojelualuetta kiertävää ulkoilutietä. Tätä voidaan pitää tyydyttävänä ratkaisuna myös suojelualan kannalta. Ulkoilutien kaapeloitavien osuuksien kohdalla suojelualan raja on piirretty kahdeksan metrin päähän ulkoilutien reunasta, jotta kaapeli voidaan kaivaa maahan rikkomatta luonnonsuojelualan rauhoitusmääräyksiä. Marginaalin alueella ei esiinny erityisiä luontoarvoja lukuun ottamatta muutamia kookkaita puuyksilöitä.

Suunnittelualan koillisosasta jouduttiin rajaamaan suojelualueeseen soveltuvaa aluetta pois suojeluesityksestä, koska paikalla on asema-kaavaan merkittyyn Maratontunneliin johtava tie. Luonnonsuojelualan rajaa myös suoraviivaistettiin kaavan mukaisen tunnelin suun ja siihen liittyvän katualan lähetyvillä. Luonnonsuojelualan raja on esityksen liitteenä 1.

Valmistelu

Luonnonsuojelualan hoito- ja käyttösuunnitelmaa varten tehtiin kasvillisuusselvitys Helsingin kaupungin ympäristönsuojelu ja ohjaus - yksikön omana työnä vuonna 2020. Lisäksi asiantuntijoilta tilattiin selvityksiä perhosista, myrkkypistiäisistä ja luteista. Yksikkö tilasi Faunatica Oy:ltä hoito- ja käyttösuunnitelman, joka laadittiin vuosina 2021–2022.

29.06.2022

Nomaji maisema-arkkitehdit Oy toimi alikonsulttina maisema- ja kulttuuriarvoja sekä virkistyskäyttöä koskien ja Mikroliitti Oy muinaisjäännöksen suojelua koskien. Hoito- ja käyttösuunnitelma on esityksen liitteenä 2.

Hoito- ja käyttösuunnitelmasta järjestettiin 13.4.2022 verkossa yleisötilaisuus. Tilaisuuteen osallistui noin 30 kaupunkilaista, jotka saivat kommentoida alueen suunnitelmaa ja esittää kysymyksiä alueesta.

Luonnonsuojelualueen perustamisesityksestä sekä hoito- ja käyttösuunnitelmasta pyydettiin kannanotto Helsingin luonnonsuojeluyhdistykseltä (Helsy), Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringalta, kaupunginosayhdistys Koillis-Seuralta, suunnistusseuroilta Helsingin Suunnistajat ja Rastihaukat sekä maastopyöräilijöiden yhdistykseltä Mountain Bike Club Finland. Kannanoton lähettivät Helsingin Suunnistajat, Helsy ja Mountain Bike Club Finland. Helsyn lähettämän kannanoton toisena allekirjoittajana oli Kivikon metsän puolesta -verkosto. Kannanottoja ja niihin laadittuja vastineita on käsitelty jäljempänä.

Kiinteistötiedot ja omistus

Tuleva luonnonsuojelualue sijaitsee neljällä kiinteistöllä, jotka Helsingin kaupunki omistaa: 91-41-9903-50 (nimetön), 91-47-9903-41 Kivikonpuisto, 91-47-9908-40 (nimetön) ja 91-418-7-444 Vilppula 2. Lainhuuto todistukset ovat esityksen liitteenä 3.

Kaavoitus

Alueella ovat voimassa asemakaavat 9885, 11600, 12369 ja aivan alueen luoteiskulmassa 12480. Kaavoissa ei ole luonnonsuojelualueen perustamisen kanssa ristiriitaisia merkintöjä. Kallioalue on lähes kokonaisuudessaan kaavoitettu viheralueeksi (VL ja EV). Pieni kaistale aivan luoteiskulmassa kuuluu yleisen tien alueeseen (LT). Muinaismuistot sekä Yoldiameren rantakivikko on suojeltu asemakaavassa (sm, sm-1, s2). Asumiseen varatut alueet on jo rakennettu. Kaavassa 11600 on varaus kalliot alittavalle, autoliikenteelle tarkoitetulle Maratontunnelille (mak). Tunneliin johtava tieyhteys on huomioitu suojelualueen rajauksessa.

Luonnon monimuotoisuus

Luontotyypit ja kasvillisuus

Kivikon pohjoisosan kalliot ovat olleet alun perin karuja ja kasvilajistoltaan tavanomaisia. Alueen linnoittaminen ensimmäisen maailmansodan aikana kaivantaja louhimalla ja muuraamalla kiviainesta kalkkilaas-

tilla on viljavoittanut aluetta tuntuvasti, mikä on luonut aiempaa emäksisemmästä kasvualustasta hyötyvälle lajistolle sopivia kasvupaikkoja. Lisäksi alueelle on todennäköisesti tuotu hiekkaa linnoitukseen liittyvien vallien rakentamiseen.

Kasvisto on rikkaimmillaan alueen länsi- ja itäosassa. Paikoin kasvillisuus on perinnebiotoopeille ominaista, vaikka aluetta ei ole tiettävästi laidunnettu tai niitetty. Kasvillisuuden perusteella nämä osa-alueet kuuluvat luontotyypeihin 'kalliokedot', 'heinäkedot' ja 'karut pienruohokedot'. Ketojen ulkopuolisten avokallioiden luontotyyppi on 'karut sammal- ja jäkäläkalliot'. Avokallioiden yhteydessä kasvaa harvaa, iältään vaihtelevaa männikköä. Puustoisilla osa-alueilla vallitsevat erilaiset kangasmetsätyypit.

Kivikon linnoituskallioiden suurin kasviharvinaisuus on erittäin uhanalainen saunionoidanlukko, joka on esiintynyt joinakin vuosina niukkana alueen itäosassa. Viime vuosina lajia ei ole kuitenkaan enää löydetty. Toinen alueelta tavattu uhanalainen laji on vaarantunut keltamatar. Lisäksi tulevalta luonnonsuojelualueelta tunnetaan kuusi silmälläpidettävää kasvilajia: ketonoidanlukko, musta-apila, ahokissankäpälä, ketoneilikka, harjusikojuuri ja kartioakankaali. Ahokissankäpäläesiintymä kuuluu Helsingin runsaimpiin. Musta-apilaa ja aiemmin runsaana esiintynyttä ketonoidanlukkoa ei tavattu alueelta hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelun yhteydessä. Osa alueella tavattavista kasveista on niin kutsuttuja venäläistulokkaita, jotka ovat kulkeutuneet alueelle venäläisten mukana maamme rajojen ulkopuolelta.

Muut eliölajit

Vuoden 2020 hyönteisselvityksissä ei havaittu punaisen listan eikä muita valtakunnallisesti kovin harvinaisia lajeja, mutta lude- ja myrkkypistiäislajiston todettiin olevan monipuolinen. Ensin mainittuja tavattiin 78 lajia ja viimeksi mainittuja 133 lajia. Perhosselvitys oli luonteeltaan esiselvitys, eikä perhosten lajimäärää pyritty selvittämään. Hiekkaiset vallit ja kaivantojen reunat tarjoavat runsaasti pesäpaikkoja maassa pesiville pistiäisille, esimerkiksi monille erakkomehiläisille ja petopistiäisille. Alueelta tavatuista myrkkypistiäislajeista voidaan mainita erikseen etelärannikolla harvinainen pitkäsiipikimalainen, josta on ilmoitettu Helsingistä vain muutamia havaintoja viime vuosisadan alun jälkeen. Linnoituskallioiden ludelajisto on tyypillistä avomaiden lajistoa monipuolisempaa. Vuoden 2020 selvityksessä alueelta löydettiin useita sitä ennen Helsingistä tuntemattomia lajeja. Harvinaisia lajeja olivat muun muassa suo-laheinälude ja orvokkilude.

Geologiset arvot

Kivikon linnoituskallioiden koko itäosa on luokiteltu Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmässä arvokkaaksi kallioalueeksi. Rajauksen sisällä on kaksi jääkauden aikana syntynyttä hiidenkirnukohdetta. Näistä itäisempi on yksittäinen ja arvoltaan tavanomainen. Läntinen kohde on kolmen hiidenkirnun ryhmä, joka on arvioitu Helsingin arvokkaimpien, toistaiseksi rauhoittamattomien geologisten kohteiden joukkoon. Kallion laella on laajahko silokallio ja Yoldianmeren aikainen muinaisranta-
vikko, josta on kuitenkin poistettu kiviä. Kallion laki on lisäksi Helsingin luonnonmaan korkein kohta (noin 62,5 metriä merenpinnan yläpuolella).

Maisema- ja kulttuuriarvot

Korkeana kallioalueena ja lähimaisemaltaan suureksi osaksi avoimena kohteena Kivikon linnoituskallioilta avautuu pitkiä näköaloja. Pisimmälle näköalat jatkuvat lounaaseen Helsingin keskustan, länteen entisen Malmin lentokentän alueen ja koilliseen Vantaan Fazerilan ja Sipoonkorven suuntaan.

Kivikon linnoitus on yksi Helsingin parhaiten säilyneistä Viaporin maalinnoitusketjun osista. Linnoitus koostuu useasta puolustusasemasta, joihin kuuluu kallioon louhittuja taistelu- ja yhdysautoja sekä tuli- ja tähystysasemia. Alueen eteläreunalla sijaitsee myös pieni kallioon louhitu luola. Paikoitellen maastosta erottuu hiekkaisia penkereitä ja valleja. Linnoitteet on määritelty vuonna 1971 muinaismuistolain rauhoittamiksi kiinteiksi muinaisjäänöksiksi. Alueella sijaitsee myös kallioon hakattu muistoteksti toisen maailmansodan aikaisesta ilmatorjunnasta.

Alueen käyttö

Kivikon linnoituskallioita käytetään virkistysalueena, mutta siellä ei ole virkistyskäyttöä palvelevia rakenteita. Alue on paitsi lähialueen asukkaiden, myös kauempaa tulevien maastopyöräilijöiden ja suunnistajien suosittu virkistysalue. Kallioalueen itäosassa on risteillyt leveitä polkuja suurin piirtein samoissa sijainneissa jo vuosikymmeniä. Sen sijaan alueen länsiosassa kulutus on tuoreempaa. Ilmakuvavertailun perusteella polut ovat vahvistuneet ja polkuverkosto on tihentynyt vasta 2000-luvulla. Kulkuyhteyksien parantuessa ja entisen Malmin lentokentän alueen rakentuessa asuinalueeksi lisääntyy potentiaalisten ulkoilijoiden määrä Kivikon linnoituskallioilla huomattavasti. Myös luonnonsuojelun alueen status ja uudet opasteet houkuttelevat todennäköisesti uusia vierailijoita alueelle.

Kulkureittien leveneminen ja kasvillisuuden sekä hiekkamaaston kulumisen reiteillä uhkaavat alueen luontoarvoja. Virkistyskäyttö ei sinänsä merkittävästi uhkaa linnoitusrakenteiden kulttuuriarvoja, sillä ne eivät

29.06.2022

ole erityisen herkkiä kulutukselle. Kuitenkin maastopyöräily on paikoin kuluttanut maarakenteisia linnoiterakenteita. Muutaman kymmenen sentin syvyiset kulumat kaivantojen reunoilla ovat yleisiä. Paikoitellen ulkoilijat ovat täyttäneet hautoja oksilla, kivillä ja maa-aineksella ja siten muodostaneet sillan haudan yli. Osa kiviaineistäytöistä on kuitenkin voitu tehdä jo jatkosodan aikana. Lisäksi kaivantojen reunoille on rakennettu pieniä hyppyreitää maastopyöräilyä varten. Kallioilla on monia luvattomia nuotiopaikkoja. Roskaantumista on tätä nykyä lähinnä nuotiopaikkojen ympäristössä.

Luonnonsuojelun ja -hoidon suunnitelma

Luonnonsuojelu

Suojelun pääasiallinen tavoite on kulumiselle herkän kasvillisuuden varjeleminen. Tämä tapahtuu ohjaamalla ulkoilijoiden kulku maastossa olemassa oleville, sallituille poluille. Maastopyöräily sallitaan vain maastoon ja tuleviin opaskarttoihin merkittävillä poluilla. Kallioalueen keskiosa ja rinteiden metsäiset alueet jätetään luonnontilaan. Puuston tila- ja ikärakenteessa tavoitellaan luonnontilaisen kaltaisuutta eli vaihtelevan korkuista latvustoa ja satunnaista tilarakennetta. Alueen reunametsissä tämä voi toteutua vain pitkällä aikavälillä, sillä niiden puustoa on harvennettu varsin voimakkaasti. Aluetta ympäröivien reittien varsilta ja itäpuolisten tonttien reunoilta kaadetaan tarvittaessa isoja puita turvallisuussyistä.

Luonnonhoito

Kallio- ja ketokasvillisuuden kannalta tärkeä paisteisuus turvataan raivaamalla taimikkoa erityisesti alueen länsiosasta, jossa viime aikoina todetut arvokkaat kasviesiintymät sijaitsevat. Myös nuorta puustoa harvennetaan ja taimettumista hidastetaan kaulaamalla erityisesti haapojen runkoja. Läntisen kalliokummun itäosassa kasvava nuori mäntyistutus hakataan kokonaan pois, millä kunnostetaan sen varjostamia ketoja. Taimikon raivaaminen ja puuston vähentäminen parantavat myös linnoituksen näkyvyyttä. Pensaikkoa ja taimikkoa raivataan sekä kaivantojen sisältä että sen reunoilta varoen kuitenkin rakenteiden vahingoittumista. Kookkaat raidat ja katajat sekä vanhat puuyksilöt ja järeä kuollut puusto säilytetään koko alueella. Kasvillisuudeltaan arvokkaimpia ketoja niitetään kiireellisimmän niittotarpeen ollessa alueen länsiosassa. Niittoa kohdennetaan matalakasvuisia ketokasveja haittaavaan hietakastikkaan. Niitolla parannetaan erityisesti uhanalaisen keltamataran kasvuoloja.

Alueelta todettiin vuosina 2020 - 2021 hyvin runsaasti vieraslajeja, mutta vieraslajiasetuksen (704/2019) mukaisesti pakollisesti poistettavia la-

29.06.2022

jeja kuten komealupiinia ja kurturuusua ei tavattu. Alueella runsaina kasvavat ja haitallisena pidettävät vieraspensaat, terttuselja ja isotuomipihlaja, ovat selvimmin arvokasta kasvillisuutta peittäviä ja muinaisjäännöksen näkyvyyttä heikentäviä lajeja. Haitalliset vieraslajit pyritään poistamaan lähes kauttaaltaan. Vähemmän haitallista kanadankoiransilmää ei työläyden vuoksi voida poistaa systemaattisesti. Myös paimenmataran ja piennarmataran (kelta- ja paimenmataran risteymä) täydellinen torjunta vaatisi hyvin paljon hidasta kitkemistä, ja torjunta kannattaa keskittää keltamatarakasvustojen läheisyyteen, missä ne uhkaavat eniten risteytyä keltamataran kanssa.

Alueen itäosassa sijaitsevaan kolmen hiidenkirnun ryhmään ehdotetaan kirnujen sisään ja päälle kertyneen kunnan poistamista. Toimenpiteellä mahdollistetaan kirnujen käyttö nähtävyytenä ja opetuskohteena.

Suurin osa alueen elinympäristöjen kertaluonteisista kunnostustoimenpiteistä on suunniteltu toteutettaviksi vuonna 2023.

Muinaisjäännöksen hoito

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetään suuntaviivoja ja periaatteita muinaisjäännöksen hoitoon. Tämä tarkoittaa kaivantojen suojelemista nykyiseltä ihmistoiminnalta, rakenteita vaurioittavien puuvartisten kasvien poistoa sekä hautojen pitämistä esillä ja näkyvillä erityisesti merkittävien kulkureittien läheisyydessä. Kasvillisuuden hoitoon tähtäävät toimenpiteet ovat suureksi osaksi samoja kuin muinaisjäännöksen kunnossapitoon tarvittavat toimenpiteet. Nimenomaisesti muinaisjäännökseen kohdistuvat hoito- ja kunnostustoimet tulee suunnitella erikseen ja hyväksyttävä suunnitelmat Museovirastolla ja ELY-keskuksella.

Virkistyskäytön suunnitelma

Välttämättömien rajamerkintöjen lisäksi rajalle sijoitetaan alueelle johtavien polkujen ja ulkoilureittien risteysiin seitsemän rauhoitusmääräystaulua. Lisäksi pystytetään yhteensä neljä pääopastaulua keskeisten saapumisreittien yhteyteen.

Linnoituskallioille määritellään reitistö, jolle kulku pyritään ohjaamaan opastuksen avulla. Pääreitti kulkee alueen halki itä-länsisuuntaisesti. Sivureitit ovat pääasiassa yhteyksiä ulkoiluteiltä pääreitille. Sekä pääreitti että sivureitit merkitään maastoon. Yksi olemassa oleva, aktiivisesti käytetty polku suljetaan.

Alueelle ei perusteta luvallisia nuotiopaikkoja, sillä alueelle ei ole roska-astioiden tyhjennykseen tarvittavaa ajoyhteyttä. Luvattomien nuotiopaikkojen raivaaminen ja siivous kuuluvat alueen toistuvaan kunnossa-

29.06.2022

pitoon. Tulentekopaikoille siirretyt kivet siirretään takaisin rauniokasoihin.

Alueelle on suunniteltu myös kulkua ohjaavia rakenteita, joiden tarkoituksena on yhtäältä luonto- ja muinaisjäännösarvojen turvaaminen, toisaalta reittien käytettävyyden ja turvallisuuden parantaminen. Avokallioiden ulkopuolella reittejä vahvistetaan kivituhkalla tai hakkeella. Linnoiniskallioille asennetaan kolmet portaat, kaksi alueen etelärinteen jyrkille kohdille ja yksi alueen itäosaan syvän juoksuhaudan ylitystä helpottamaan. Yhdestä juoksuhaudasta poistetaan ulkoilijoiden tekemä täyttö, ja paikalle rakennetaan haudan ylittävä silta. Toinen silta rakennetaan kaivannon reunaa merkittävästi rapauttaneelle ylityspaikalle. Portaat ja sillat vähentävät merkittävästi käytöstä johtuvaa eroosiota.

Käyttöä ohjaavien investointien toteuttaminen painottuu vuosille 2023 - 2025. Ensimmäisenä vuonna toteutetaan vain rajojen merkintä.

Suunnistustapahtumat suunnitellaan yhteistyössä suunnistajien ja kaupungin ympäristöpalvelujen asiantuntijan kesken. Tarkoituksena on sijoittaa rastit joko edellä kuvatuille merkityille reiteille tai avokallioiden ja kallioketojen ulkopuolelle sellaisille luontotyypeille, jotka eivät merkittävästi heikenny kulutuksesta.

Ehdotus rauhoitusmääräyksiksi

1. Yleiset rajoitukset

Alueella on kielletty:

- rakennuksien, rakennelmien ja teiden rakentaminen maa-aineksen, kivien ja kaivoskivennäisten ottaminen ja maa- tai kallioperän vahingoittaminen tai muuttaminen
- kasvien ja sienten tai niiden osien ottaminen ja vahingoittaminen mukaan lukien marjojen poimiminen
- luonnonvaraisten eläinten pyydystäminen, tappaminen tai häiritseminen ja niiden pesien hävittäminen
- tulenteko, telttailu ja muu leiriytyminen muut toimet, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan tai eliölajien säilymiseen

2. Liikkumisrajoitukset

Edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi on kielletty:

- moottoriajoneuvolla liikkuminen, lukuun ottamatta alueen hoidon kannalta välttämätöntä liikkumista

29.06.2022

- maastopyöräily merkittyjen polkujen ulkopuolella
- koirien, kissojen ja muiden lemmikkieläinten irti pitäminen

3. Sallitut toimenpiteet

Edellä olevien määräysten estämättä alueella on sallittua:

- vaarallisiksi arvioitujen puiden ja niiden oksien tapauskohtainen poistaminen siten, että puiden rungot tai oksat jätetään lahopuiksi kasvupaikalleen tai sen läheisyyteen
- tonttien, ulkoiluteiden ja polkujen kunnossapitoon ja turvallisuuteen liittyvät toimet
- haitallisten vieraslajien poistaminen maanomistajan luvalla
- kasvillisuuden ja maisemanhoitotoimet hoito- ja käyttösuunnitelmassa osoitetulla tavalla
- alueella sijaitsevien kiinteiden muinaisjäännösten tutkiminen ja kunnostus sekä muut muinaisjäännöksen suojelun ja hoidon kannalta tarpeelliset toimenpiteet Museoviraston ja ELY-keskuksen luvalla sekä hoito- ja käyttösuunnitelmaa noudattaen
- muu toiminta hoito- ja käyttösuunnitelmassa tarkemmin osoitetulla tavalla

4. Rauhoitusmääräyksistä poikkeaminen

ELY-keskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen luonnonsuojelualueita koskevista rauhoitusmääräyksistä, jos poikkeaminen ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta ja on tarpeen alueen luonnonsuojelun, käytön tai tutkimuksen tai muinaismuiston hoidon kannalta.

5. Hoito- ja käyttösuunnitelma

Luonnonsuojelualueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa esitetään tarpeelliset toimenpiteet luonnonympäristön hoitamiseksi ja virkistyskäytön ohjaamiseksi. Uudenmaan ELY-keskus vahvistaa hoito- ja käyttösuunnitelman.

Kustannusarvio

Hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttaminen edellyttää investointeja, joiden kokonaiskustannuksiksi on arvioitu 155 000 euroa. Käytön ohjaamiseen tarvittavat investoinnit maksavat arviolta noin 105 000 euroa. Luonnonsuojelun ja maisemanhoidon kertaluonteisiin toimenpiteisiin on laskettu tarvittavan noin 50 000 euroa. Jatkuvan kunnossapidon ja hoidon, kuten kasvillisuuden niiton ja vieraslajien poiston, keskimääräisiksi vuosittaisiksi kustannuksiksi on arvioitu noin 40 000 euroa.

Käytön ohjaamisen suurimpia menoeriä ovat portaiden ja siltojen rakentaminen ja asennus (40 500 euroa), reittien merkkitolppien asennus (21 500 euroa) sekä opastaulut suunnittelukuluineen (18 400 euroa).

Kannanotot

Helsy ry & Kivikon metsän puolesta -verkosto:

Helsy ry toivoo yhdessä Kivikon metsän puolesta -verkoston kanssa (jäljempänä viitataan vain Helsyyn) kannanotossaan Kivikon metsäalueen laajempaa suojelua Kivikon linnoituskallioiden perustamisesityksen yhteydessä tai viimeistään seuraavassa luonnonsuojeluohjelmassa. Yhdistys ehdottaa kaupungin esittämän suojelualue- ja Porvoonväylän välisen metsän, rajauksen koillispuolelle jäävän, hoito- ja käyttösuunnitelmaan merkityn lehdon sekä Kivikon metsäalueen keskiosan metsien liittämistä luonnonsuojelualueeseen. Helsy muistuttaa jättäneensä muiden luontojärjestöjen ja suojelua kannattavien ryhmien kanssa Helsingin kaupungille vetoamuksen Viikki-Kivikko-vihersormen suojelusta kokonaan.

Luonnonsuojeluyhdistys perustelee laajempaa suojelua äskettäin Kivikon metsäalueelle rakennetulla maa-ainesten kierrätyskentällä ja suunnitelmilla, jotka toteutuessaan supistavat edelleen metsäaluetta. Yhdistys mainitsee erikseen asemakaavaan merkityn Maratontunnelin suuaukon, Fingridin maahan kaivettavan sähkökaapelin sekä Lahdenväylän ja Porvoonväylän leventämisen. Helsy vetoaa METSO-kriteerien selvään täyttymiseen sekä käärmeiden ja vaskitsan elinympäristöihin ehdottamallaan lisäsuojelualueilla. Metsäalueen pohjoisreunalta on todettu myös huomionarvoisia kääpä- ja sammallajeja.

Helsyn mielestä polut ja niihin liittyvät opasteet on suunniteltu kokonaisuutena hyvin. Yhdistys kannattaa kulun rajoittamista kriittisillä paikoilla. Esimerkiksi alueen länsiosassa sijaitsevan, hiekkamaahan muodostuneen polun sulkemista arvokkaan kasvillisuuden ja pistiäisten pesäpaikkojen suojelemiseksi pidetään hyvänä toimenpiteenä. Luonnonsuojeluyhdistys pitää tärkeänä, että opasteissa perustellaan luontoa suojelevia käytön rajoituksia. Maastopyöräilyn Helsy kieltäisi kokonaan luonnonsuojelualueella.

Helsy kannattaa opasteteksteihin laajaa kielivalikoimaa. Suomen, ruotsin ja englannin kielen lisäksi ehdotetaan rajoitusten esittämistä kuvituksen avulla ja luontotiedon esittämistä somaliksi, arabiaksi ja venäjäksi. QR-koodin todetaan mahdollistavan laajan sisällön esittämisen opasteissa.

29.06.2022

Luonnonsuojeluyhdistys ehdottaa, että luonnonsuojelualueeseen rajoitettujen tai hyvin lähelle sen rajaa sijoittuvien tonttien rajoille merkitään luonnonsuojelualue ja toteaa tämän vähentävän tonttien kulutuksen ja käytön siirtymistä suojelualueelle.

Helsy kehottaa harkitsemaan nuotiopaikan perustamista Kivikkoon suojelualueen ulkopuolelle – hoito- ja käyttösuunnitelmaan ei sisälly lainkaan nuotiopaikkaa. Yhdistys arvelee muualle sijoitettavan nuotiopaikan mahdollisesti vähentävän luvatonta tulentekoa suojelualueella.

Helsy pitää suunniteltua puiston raivaamista niitty- ja ketokasvillisuuden kannalta tarpeellisena, mutta ehdottaa jonkun osuuden nuoresta haavikosta jättämistä koskematta käsiteltyyn ja käsittelemättömään alueen erojen vertailemiseksi. Yhdistys ehdottaa, että luonnonsuojelualueen opastaulussa kerrotaan hoitotoimenpiteistä, kuten metsän raivauksesta ja niitosta, ja niiden merkityksestä. Sen uskotaan vähentävän mahdollista puuston raivaamisen herättämää kritiikkiä. Luonnonsuojeluyhdistys ehdottaa kannanotossaan muutenkin luontotiedon lisäämistä opasteisiin.

Luonnonsuojeluyhdistys ilmaisee kannanotossaan olevansa tyytyväinen hoito- ja käyttösuunnitelmaan kirjatusta vieraslajien torjunnasta.

Helsy kiinnittää Kivikossa esiintyvistä eliölajeista erityistä huomiota alueella usein nähtyihin käärmeisiin ja vaskitsaan. Yhdistys on huolissaan niiden jäämisestä pyörien alle. Hitaita vaskitsoja kerrotaan tulleen myös talloituksi. Helsy kehottaa ohjeistamaan ulkoilijoita huomioimaan varomattomuudesta kärsivät matelijat. Yhdistys ehdottaa myös matelijoiden ja sammakkoeläinten kartoitusta koko Kivikon alueelta.

Vastine:

Esittelijä on tietoinen siitä, että Kivikon metsäalueella esiintyy merkittäviä luontoarvoja rauhoitusesityksen mukaisen rajauksen ulkopuolella. Kivikon linnoituskallion luonnonsuojelualueen perustaminen on kuitenkin ennen kaikkea osa kaupungin luonnonsuojeluohjelman 2015–2024 toteuttamista. Luonnonsuojelualueen esittäminen selvästi laajempaan vaatisi paljon uusia selvityksiä ja neuvotteluja kaavoittajan ja muiden aluesuunnittelijoiden kanssa. Tämä pitkittäisi suojeluprosessia merkittävästi, ja lopputuloksen tyydyttävyyden suhteessa pitkittyneen prosessin viemään aikaan on kyseenalainen. Helsyn ehdottamia laajennusalueita on parempi tarkastella seuraavaa luonnonsuojeluohjelmaa valmisteltaessa. Valmistelu alkaa vuonna 2023.

Esittelijä pitää valitettavana sitä, että asemakaavaan 11600 kuuluva Maratontunneli ja siihen rajautuva tiealue sijoittuvat niin lähelle Helsyn

29.06.2022

mainitsemaa lehtoa, että niiden rakentaminen todennäköisesti turmelisi sitä. Tunnelin suuaukko ja siihen liittyvä tieyhteys on piirretty välittävästi kasvikohteen rajaukseen kiinni, mikä on kasvikohteen säilymisen kannalta liian lähellä. Lisäksi suunniteltu kaapelointihanke kaventanee lehtoa toiselta puolelta. Kaapelointia ei pystytä toteuttamaan tällä kohtaa ongelmattomasti lehdon tai muinaisjäännöksen varjelemisen kannalta. Aiemmin Fingridin tarkastelema toinen kaapelin linjausvaihtoehto olisi tuhonnut Helsyn lisäsuojeluun ehdottamaa arvokasta metsää ulkoilureitin ja Porvoonväylän välissä.

Helsyn ehdotuksia opasteisiin kirjoitettavista toimenpiteiden ja rauhoitusmääräysten perusteluista sekä luontotiedosta esittelijä pitää hyvinä ja toteuttamiskelpoisina. Perusteellisempi luontotiedon esittäminen tau luissa edellyttäisi kuitenkin luontopolun perustamista. QR-koodia on käytetty tähän mennessä joidenkin Helsingin luonnonsuojelualueiden opasteissa Citynature.eu-verkkosivuille ohjaamiseen. QR-koodien teko luonnonsuojelualueiden opasteisiin kannattaa kytkeä luonnonsuojelua luetietoa koskevan verkkosivukokonaisuuden toteuttamiseen. Tarkoituksena on linkittää QR-koodeihin pitkälle suunnitellut verkkosivut, joissa on laaja Helsingin luonnonsuojelualueita koskeva tietosisältö yksittäisiä alueita koskevan tiedon sijaan. Nämä verkkosivut ovat toistaiseksi tekemättä, mutta asia kuuluu kaupungin luontoviestinnän lähitulevaisuuden suunnitelmiin. QR-koodeista voidaan yleisellä tasolla todeta, että ne hyödyttävät vain osaa alueiden käyttäjäkunnasta.

Esittelijä ei pidä maastopyöräilyn kieltämistä kokonaan tulevilla luonnonsuojelualueella riittävän perusteltuna. Alueen polkuverkosto mukaan lukien sekä maastoon ja karttoihin merkittävät että merkitsemättä jätettävät, maastopyöräilijöiltä kielletyt osuudet ovat myös jalankulun synnyttämiä, eikä vain toisen maastoa kuluttuvan ulkoilijaryhmän sulkeminen alueelta kokonaan ole tämä huomioiden perusteltua. Mikäli maasto kuuluu alueella lisää, voi olla aiheellista kieltää seuraavan hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä sekä pyöräily että jalankulku merkit-tyjen reittien ulkopuolella. Maastopyöräilyn säilyminen luonnonsuojelualueella suotavana käyttömuotona edellyttää joka tapauksessa pyöräilyn pysymistä osoitetuilla poluilla.

Luvattoman tulenteon vähentäminen muualle sijoitettavan nuotiopaikan avulla ei todennäköisesti vähentäisi nuotioita luonnonsuojelualueella, koska suojelualueella on runsaasti avointa ympäristöä ja erityisen hienot näköalapaikat, jotka houkuttelevat ihmisiä erityisesti siellä oleskeluun. Esittelijä toteaa myös, että nuotiopaikan suunnittelu luonnonsuojelualueen ulkopuolelle Kivikkoon on yleisten alueiden suunnittelijoiden ja kunnossapidosta vastaavien käsissä.

29.06.2022

Luonnonsuojelualan rajojen merkintä myös tonttien kohdalla on ilman muuta tarpeellista.

Helsyn ehdotusta nuoren haavikon jättämisestä osittain kaulaamatta ja raivaamatta esittelijä ei pidä mielekkäänä toteuttaa, sillä varjostavan puuston raivaaminen on niittyjen ja ketojen hoidon perusmenetelmä, jonka toimivuutta ei ole tarvetta kyseenalaistaa eikä tässä yhteydessä tarkemmin tutkia. Vaikkei tiedetäkään täsmällisesti, miten nopeasti ketokasvillisuus heikentyy lisääntyvän varjostuksen seurauksena, sen voidaan olettaa olevan nopeaa nuorten haapojen ollessa erityisen nopeassa kasvun vaiheessa.

Tietoja matelijoiden runsaudesta Kivikossa esittelijä pitää huomionarvoisina. Hän pitää myös matelijoiden elinoloista muistuttamista tärkeänä. Sammakkoeläinten ja matelijoiden kartoittamiseen alueelta esittelijä suhtautuu niin ikään positiivisesti. Vuonna 2022 ympäristönsuojelu ja ohjaus -yksikön tilaamat matelija- ja sammakkoeläinkartoitukset rajoittuvat kuitenkin Itä-Helsinkiin, osittain siellä ajankohtaisten hoito- ja käyttösuunnitelmien vuoksi, osittain Östersundomin alueen kaavoitukseen tarvittavan luontotiedon kartuttamiseksi.

Helsingin Suunnistajat ry:

Suunnistusseura toteaa Kivikon kallioiden olevan erityisen sopivaa monen tasoiseen suunnistukseen; se on yhtäältä tarkkaa kartanlukua vaativaa pienipiirteisesti vaihtelevaa maastoa, mutta toisaalta avomaasto mahdollistaa kovan vauhdin ja polkuverkosto erityisesti aloittelijoille turvallisen ympäristön. Isojen tapahtumien järjestämiseen Kivikon alueen mainitaan olevan liian pienen. Helsingin Suunnistajat on järjestänyt Kivikossa vuosittain kaksi iltarastitapahtumaa, toisen keväällä ja toisen syksyllä. Lisäksi on pidetty satunnaisesti taitoharjoituksia valmennusryhmälle. Tuleva luonnonsuojelualue on kuulunut suunnistajien pisimpiin ratoihin. Suurin osa rasteista on sijainnut muualla Kivikossa. Seura pitää tulevan luonnonsuojelualueen säilymistä suunnistajien käytössä kuitenkin tärkeänä.

Helsingin Suunnistajat pitää hyvänä hoito- ja käyttösuunnitelman kirjatua käytäntöä, jossa kaupungin asiantuntija ja suunnistajat suunnittelevat yhdessä rastien paikat, ja linjausta, jonka mukaan rastit sijoitetaan joko reiteille tai avokallioiden ja kallioketojen ulkopuolelle paikoille, jotka kärsivät kulutuksesta vain vähän.

Kannanotossa mainitaan, että arvokkaat kasvillisuuskohteet voidaan rajata tapahtumissa kielletyiksi alueiksi. Lisäksi ilmoitetaan, että kevät- ja syystapahtumissa voidaan ohjeistaa suunnistajia tarvittaessa eri tavoilla luonnon säästämisen tarpeen mukaan.

29.06.2022

Suunnistusseura muistuttaa, että kaksi vuotta sitten rauhoitetun Haltia-
lanmetsän luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa on
mainittu erikseen Helsingin Suunnistajien ohjeistus haitallisten luonto-
vaikutusten vähentämiseksi toimivaksi.

Helsingin Suunnistajilla ei ole huomautettavaa hoito- ja käyttösuunni-
telman reittisuunnitelmaan.

Vastine:

Esittelijän mielestä Helsingin Suunnistajien kannanotto on informatiivi-
nen ja luonnonsuojeluyönteinen. Siitä saa selkeän käsityksen suun-
nistustapahtumien luonteesta Kivikossa, mikä on tärkeää toiminnan
luontovaikutusten arvioinnin kannalta. Suunnistusseura on tarkastellut
suunnistuksen luontovaikutuksia jo aikaisemmin ja pyrkinyt välttämään
haittavaikutuksia ohjeistuksensa avulla. Kannanotto synnyttää luotta-
musta siihen, että suunnistustapahtumat voidaan suunnitella yhdessä
luontoarvot hyvin huomioiden.

Mountain Bike Club Finland ry (MTBCF):

Maastopyöräilijöiden yhdistys pitää hoito- ja käyttösuunnitelmassa esi-
tettyjä arvioita maastopyöräilystä eräin kohdin spekulatiivisina tai vir-
heellisinä. Esimerkiksi maastopyöräilyn lisääntymisen maininta mahdol-
lisena syynä polkuverkoston tihentymiseen vuosituhannen vaihteen jäl-
keen on yhdistyksen mukaan perusteeton. Yhdistys kertoo pyöräilijöi-
den tehneen hyppyreititä ja muita rakennelmia alueelle vain vähän, vaika
hoito- ja käyttösuunnitelmassa annetaan asiasta toisenlainen kuva.
Nimenomaan pyöräilijöiden aiheuttamaa kulutusta kannanotoilla ol-
leessa suunnitelmaversiossa aidattavaksi ehdotetun kaivannon ylityk-
sen luona pidetään myös epätodennäköisenä.

MTBCF pitää kulkemisen rajoittamista merkittyjen polkujen ulkopuolella
kohtuullisena ja hyödyllisenä luonnon säilymisen kannalta. Tasapuoli-
sempana pidettäisiin kuitenkin sekä pyöräilijöiden että jalankulkijoiden
kulun rajoittamista poluille. Kannanotossa viitataan kuitenkin yksittäisen
yhdistyksen jäsenen näkemykseen, jonka mukaan maastopyöräilyyn
luvallisia polkuja pitäisi lisätä, koska monen rinnakkaisen polun käyttö
pyöräilyyn hajauttaa painetta maastoon tasaisemmin kuin harvoja pol-
kuja pitkin ajaminen.

Yhdistys kannattaa hoito- ja käyttösuunnitelman linjausta jättää kallio-
pintaist reittiosuudet kivituhkaamatta.

MTBCF on hoito- ja käyttösuunnitelman kanssa eri mieltä siitä, että
alueen itäosan pohjoiseen laskevat polut sopisivat maastopyöräilyyn

kalliolaen etelä- ja länsirinteiden reittejä paremmin. Itäosan pohjoiseen laskevat reitit ovat harvassa ja lyhyet.

Yhdistys pitää yksittäisen haudan ylityksen estämistä kommentoidun hoito- ja käyttösuunnitelmaversion mukaisesti köysiaidalla turvallisuus-riskinä. Ongelmatilanteena pidetään ilman valoa kulkemista, jolloin aitaukseen suunniteltu heijastava maali ei näy kulkijalle tarpeeksi hyvin. Lisäksi aidan huomautetaan olevan altis ilkeille. Sulkemisen sijaan paikalle ehdotetaan haudan ylityksen mahdollistavaa siltaa, joka pitää suunnitella pyöräilijöille turvallisiksi.

Vastine:

Luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnittelun aikana yhteistyö MTBCF:n jäsenten kanssa on ollut hyvin toimivaa. Luonnonsuojelualueen perustamisesityksen valmistelijan pyynnöstä pyöräilijät osoittivat heille tärkeimmät polut. Valmistelija piti osaa näistä poluista luontoarvojen kannalta liian haitallisina ja alueen länsiosassa pyöräilijöiden priorisoida polkuverkostoa liian tiheänä. Maastopyöräilijöiden suhtautuminen polkuverkoston karsimiseen on kannanotossa rakentavaa, vaikka kritiikkiäkin esitetään.

Esittelijän mielestä hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei anneta maastopyöräilijöiden vaikutuksesta Kivikon linnoituskallioiden luontoon ja muinaisjäännökseen erityisen negatiivista kuvaa. Suunnitelmassa mainitaan yleisesti aluetta koskien kulutuksen olevan sekä jalankulkijoiden, että pyöräilijöiden aiheuttamaa. Se, onko alueella vähän vai paljon pyöräilijöiden tekemiä hyppyreititä tai rakennelmia, on kovin suhteellinen asia. Suurin osa hoito- ja käyttösuunnitelmissa pyöräilyä esitetyistä väitteistä, esimerkiksi pyöräilyn aiheuttama, tietyn kaivannon reunan kuluminen, perustuu suoriin maastossa tehtyihin havaintoihin kuten renkaanjälkiin. Eräät arviot kuten polkuverkoston tihentyminen maastopyöräilyharrastuksen lisääntymisen myötä ovat spekulatiivisempia.

Pyöräilyn aiheuttaman paineen hajauttaminen laajemmalle maastoon kuin hoito- ja käyttösuunnitelmassa sallituille poluille olisi tuskin luontoarvojen säilymisen kannalta positiivisempi ratkaisu, koska polkujen poistaminen käytöstä mahdollistaa kasvillisuuden palautumisen niiden kohdille ja keskittää kulutuksen jo valmiiksi hyvin kuluneille maastonkohdille. Mahdollisena haittapuolena on polkujen pysyminen leveinä; pyöräilijöiden ja muiden ulkoilijöiden määrän lisääntyessä ne voivat leventyäkin. Kokonaisvaikutukset ovat kuitenkin harvojen polkujen sallimisessa pienemmät.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetty väite tulevan luonnonsuojelualueen itäosan pohjoiseen laskevan rinteiden sopivuudesta maastopyöräi-

29.06.2022

lyyn koskee luontovaikutuksia ja muinaisjäännöksen suojelua, ei lajin harrastajien odotuksia.

MTBCF:n esille ottama huoli yhden kaivannon ylityksen rajoittamiseen tarkoitettujen aitojen aiheuttamasta turvallisuusriskistä on varteenotettava. Esittelijä katsoo, että kohteeseen voidaan hyvin rakentaa silta, joka estää sekä haudan reunojen kulumisen että kaivantoon putoamisen. Samalla poistuu huoli törmäämisestä aitauksiin. Koska maastopyöräily Kivikon linnoituskalliolla hämärässä ilman valaisinta on selkeä itse aiheutettu turvallisuusriski, toivotaan, että MTBCF aktiivisesti kehottaa jäsenistöään käyttämään asianmukaisia valoja hämärässä ja pimeässä pyöräiltäessä.

Hoito- ja käyttösuunnitelmaan tehdyt muutokset

MTBCF:n kannanoton johdosta hoito- ja käyttösuunnitelmasta poistettiin alueen länsiosaan suunnitellut, kaivannon ylittämistä maastopyöräillä rajoittavat aitaukset ja korvattiin ne kaivannon ylittävällä sillalla. Samalla muutettiin pääreitit linjaus kulkemaan sillan kautta. Lukuun 6 Käyttö ja sen ohjaaminen lisättiin maininta asutuksen lisääntymisestä mahdollisena syynä alueen länsiosan polkuverkoston tihentämiseen. Suunnitelmaan ei tehty muita muutoksia kannanottojen perusteella.

Tulevan luonnonsuojelualueen pinta-alatieto lisättiin suunnitelmaan kannanottojen jälkeen – aikaisemmin esitettiin vain suunnittelualueen pinta-ala.

Esittelijä

yksikön päällikkö
Laura Walin

Lisätiedot

Jere Salminen, ympäristötarkastaja, puhelin: 310 21549
jere.salminen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kivikon linnoituskallioiden luonnonsuojelualueen rajaus
- 2 Kivikon linnoituskallioiden luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2023-2032
- 3 Lainhuutotodistukset

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Otteen liitteet

29.06.2022

Asia/3

Kannanottajat

Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täy-
täntöönpano